

Asia: VN/8737/2019

Lausuntopyyntö: Uudistuva ja osaava Suomi 2021-2027 EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmaehdotus ja ympäristöselostus

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Strategia

Ohjelma muodostaa kattavan ja mahdollistavan kokonaisuuden, joka tukee hyvin alueiden kehittämistavoitteita. Strategiset valinnat ovat perusteltuja. Ne täydentävät sekä EU:n että kansallisia strategioita ja politiikkatavoitteita. Kestävä kehitys, sukupuolten tasa-arvo, yhdenvertaisuus, digitaalisuus, kansainvälistyminen, ilmastonmuutos ja innovatiivisuus sisältyvät kaikkeen toimintaan.

Suomen uudistuminen kohti vihreää ja digitaalista, työllistävää ja syrjimätöntä yhteiskuntaa saa lisävoimaa ohjelmasta. Rahastojen roolin on kuitenkin oltava uudistuksia ja uusia avauksia aikaansaava ja vauhdittava. Niillä ei voi ylläpitää nykyisiä rakenteita ja toimintoja.

Väestön ikääntymisen perusteella selkeäksi tavoitteeksi tulisi nostaa 65 – 74-vuotiaiden työllisyysasteen nostaminen. Ikääntyvien hyvä työllisyys pienentäisi kestävyysvajetta ja painetta tehdä vaikeampia muutoksia työmarkkinoilla.

Luonnoksesta puuttuu JTF-osio eikä lopullinen kokonaisuus vielä hahmotu. Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston lisäämisen yhteydessä toimintalinjojen ja erityistavoitteiden täydentävyys ja yhteensovitus on tarkistettava huolellisesti. JTF-valmisteluun tarvittaisiin samanlaista selkeyttä kuin alue- ja rakennepolitiikan muussa ohjelmavalmistelussa on ollut.

Rahoituksen suuntaaminen

Ohjelma ei tunnista riittävästi alue- ja rakennepolitiikan merkitystä koko Suomen kasvun ja uudistumisen välineenä. Itä- ja Pohjois-Suomen erityistarpeet on huomioitu hyvin, mutta muun Suomen erityispiirteitä tulisi analysoida tarkemmin. Saarijärven-Viitasaaren seudun asema EU-liittymissopimuksen mukaisena harvaan asuttuna alueena on huomioitava rahoituksen suuntaamisessa.

Ohjelma mahdollistaa hyvin toimenpiteiden suuntaamisen kansallisen TKI-tiekartan sekä maakuntaohjelman ja maakunnan älykkään erikoistumisen painopisteiden mukaisesti. Pk-yritysten merkitys tunnistetaan luonnoksessa päättyvää ohjelmaa laajemmin. Suurten yritysten rooli ekosysteemien avaintoimijoina tulisi varsinkin EAKR-toimintalinjoissa kuvata paremmin.

Hiilineutraaliustavoitteen mukaisia toimenpiteitä voidaan edistää monipuolisesti ja yhteiskunnan eri osa-alueet kattaen.

Kaikissa ESR-toimenpiteissä ikääntyvien kohderyhmään on sisällytettävä 65 – 74-vuotiaat.

Yhteistyö

Ohjelmaluonnos on valmisteltu osallistavasti ja maakuntien liitot ovat olleet hyvin mukana.

Suomessa on kyettävä yhdistämään alueiden osaamista ja vahvuuksia, jotta yritykset saavat kaiken tuen ja osaamisen globaalissa kilpailussa menestymiseen. Ohjelma mahdollistaa lähtökohtaisesti monipuolisen alueellisen yhteistyön - riskit piilevät hallintomenettelyissä ja -rakenteissa.

Ohjelman hyvänä tavoitteena on eri rahastojen synergia. Asiakirjassa ei kuitenkaan kuvata, miten toimintamallia kehitetään ja miten maakunnan yhteistyöryhmän roolia yhteensovittavana toimielimenä vahvistetaan.

Kokonaiskestävyys

Ohjelmaluonnos antaa lähtökohdat ja puitteet vaikuttaa myönteisesti ympäristön tilaan ja sen kehittymiseen. Luonnoksen ympäristöselostus on hyvin laadittu. Rahoitettavat toimenpiteet kuitenkin ratkaisevat todelliset vaikutukset.

Keski-Suomen liitto, Keski-Suomen ELY-keskus ja Jyväskylän yliopiston JYU Wisdom -tutkijaryhmä laativat parhaillaan tieteelliseen tietoon perustuvaa aluekehittämisen kokonaiskestävyyden kriteeristöä. Tarkoituksena on kehittää ja systematisoida hankkeiden arviointia. Pilotointivaiheen jälkeen kriteeristö voisi olla otettavissa käyttöön koko Suomessa.

Muita huomioita

Läpileikkaava tarkastelutapa toimintalinjoilla 1 ja 2 tuo päällekkäisyyksiä: TKI-toiminta, energiatehokkuus, digi ja pk-yritykset ovat kaikissa erityistavoitteissa. Hakijoille syntyy epätietoisuutta, jota voisi vähentää esim. tiivistelmällä erityistavoitteen sisällöstä ja eroavaisuuksista.

Tuotos- ja tulosindikaattorit sekä tukitoimiluokat ovat tärkeää sisältöjä, mutta niiden esitystapaa on myös syytä selkeyttää.

Peräaho Pirjo
Keski-Suomen liitto